

Idéburna organisationers ANDT-förebyggande arbete

En femårig samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken antogs av riksdagen den 30 mars 2011 (1). Det övergripande målet för ANDT-politiken är ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk. Den omfattar allt från tillgänglighetsbegränsande insatser, narkotikabekämpning, vård och behandling, alkohol- och tobakstillsyn, EU- och internationellt arbete, till lokalt förebyggande verksamhet. För att förverkliga ANDT-politiken krävs insatser från myndigheter, från kommuner och landsting, näringsliv, idéburna organisationer och det övriga civila samhället. Därför fortsätter regeringen att avsätta medel för utvecklingen av idéburna organisationers ANDT-förebyggande arbete.

Det civila samhället har en stor betydelse för utvecklingen i samhället och för folkhälsan. Historiskt har folkrörelserna spelat en viktig roll för utvecklingen av den svenska välfärdsstaten (2). Delaktighet och inflytande är ett av den svenska folkhälsopolitikens målområden. Det är en viktig del av alla hälsofrämjande processer. Människors deltagande och engagemang kan aktivt bidra till att främja befolkningens hälsa (3). Det civila samhället har också en roll som en part i arbetet att främja hälsa och välfärd (4). Det sociala kapitalet - att människor ömsesidigt litat på var-

andra och samverkar i positiv anda - är till fördel för samhället och inte minst den politiska demokratin. De idéburna organisationerna bärs upp av dess engagerade medlemmar.

Genom ett innovativt tänkande skapades förutsättningar för forskning och utvärdering inom regeringen stöd till idéburna organisationer för ANDT-förebyggande. Organisationer fick stöd till insatser och samtidigt fick vårt forskarteam möjlighet att, genom avtal med den myndighet som förmedlade anslagen, bidra till kunskapsutveckling inom området. Denna temasektion bygger på detta arbete som pågått sedan 2003. Varje år har ett antal organisationer fått stöd, totalt 190 olika projekt. Forskarteamet har följt satsningens projektledare, vilket skapat förutsättningar för kunskaper i projektledandets konst. Vi inleder med att *Susanna Geidne, Ingela Fredriksson, Sofia Green, Camilla Pettersson, Madelene Larsson* och *Charli Eriksson* introducerar den idéburna sektorn och studiens uppläggning. Artikeln belyser projektledarnas bakgrund, hur de ser på sina arbetsuppgifter samt sin roll som projektledare. Mångfalden av organisationer liksom variationen i projekt ger en unik möjlighet att belysa projektledarens roller.

Vilka mervärden och hinder upplever projektledarna med idéburna organisationers ANDT-förebyggande arbete? *Sofia Green, Camilla Pettersson, Susanna*

Geidne, Ingela Fredriksson, Madelene Larsson och Charli Eriksson belyser frågan genom en induktiv kvalitativ innehållsanalys av projektledarnas svar. Upplevda mervärden är ”en motvikt till offentlig verksamhet”, ”förtrogenhet och kulturkompetens”, ”unik kraft i frivilligt arbete” och ”mervärde skapas genom samverkan”. De uppleva hindren bildar också fyra teman: ”Hinder i relation till offentlig verksamhet”, ”konsekvenser av kortsiktiga projektmedel”, ”speciella villkor för idéburna organisationer på grund av sin särart”, och ”brist på gemensam ansvarfördelning mellan olika sektorer”. De mervärden och hinder som upplevs av projektledarna är i hög grad relaterat till den idéburna organisationens särart.

Det finns stora förväntningar på det civila samhället med ett växande idéburet engagemang, allt fler aktörer och ökad professionalisering. *Ingela Fredriksson, Susanna Geidne, Sofia Green, Camilla Pettersson, Madelene Larsson och Charli Eriksson* belyser jordmånen för att idéburna sektorn skall kunna bedriva ett framgångsrikt ANDT-förebyggande arbete. Projektledarna framhåller att det är viktigt med ett strukturerat, målriktat och kunskapsbaserat arbete. De idéburna organisationernas kraft och vilja är viktiga resurser. Samhällets olika aktörer bör acceptera varandras styrkor och komplettera varandra. Samtidigt krävs ekonomiska och politiska förutsättningar för att nå framgång.

Utifrån mer än 10 års nära samarbete med och forskning om idéburna organisationers ANDT-förebyggande arbe-

te (5) har vi erfarenhet av att projektledarna beskriver kortsiktiga anslag, låg grad av förutsägbarhet och svagt intresse för att sprida kunskap om deras erfarenhet. Med denna temasektion har vi sökt låta alla dessa projektledares röster komma fram. Inom forskningsprogrammet arrangerar vi vartannat år konferensen Reflektion kring prevention, som en mötesplats för alla de som vill vidareutveckla det preventiva arbetet. Nästa äger rum den 7-8 maj på Örebro universitet med inriktning på ungdom och förebyggande arbete som en investering (6).

Charli Eriksson
temasektionsredaktör

Referenser

1. Proposition 2010/11:47. En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken. Stockholm: Socialdepartementet.
2. Sundin, J., (2005). Svenska folkets hälsa i historiskt perspektiv. Statens folkhälsoinstitut, 2005; R 2005:8.
3. South, J., White, J., & Gramsu, M., (2013). People-Centred Public Health. Bristol, U.K.: Polity Press.
4. Baggott, R. (2013). Partnerships for Public Health & Well-being. Hampshire, U.K.: Palgrave Macmillan.
5. Eriksson, C., Geidne, S., Larsson, M. & Pettersson, C. (2010). Med kraft och vilja. Alkohol- och drogförebyggande arbete inom Socialstyrelsens stöd till frivilligorganisationer 2003-2009. Örebro: Studier i folkhälsovetenskap Örebro universitet, 2010:1.
6. <http://www.oru.se/reflektionkringprevention/>